

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	381
Land:	Irak
Kilde:	Migrationsverket.
Titel:	Irak. Utredningsresa till Bagdad.
Udgivet:	13. januar 2009
Optaget på baggrundsmaterialet:	19. marts 2009

Diarienummer
15-2009-432

Irak

Utredningsresa till Bagdad

2009-01-13

Upprättad i enlighet med EU COI-guidelines

Om rapporten	3
English summary	4
Bakgrund	6
Avgränsning	6
Sammanfattande bedömning	6
Innehåll	8
Säkerhetsläget	8
Inledning	8
Faktorer av betydelse	9
Våldets karaktär	10
Särskilt om förhållandena i Bagdad	11
Förhållandena i andra delar av Irak än Bagdad	12
De politiska förhållandena	13
Framtiden	13
Rättsväsendet	14
Allmänt	14
Domstolarna	15
Polisen och militären	16
Utsatthet	16
Allmänt	16
Kvinnor	18
Kristna	18
Konvertiter	19
Shabak	19
Yezidier	19
Palestinier	19
Blandäktenskap	19
Hbt	20
Övrigt	20
Internflyktingar	20
Källor	23

Om rapporten

Denna rapport är framtagen av Migrationsverkets landinformationsenhet. De källor som använts är alla redovisade. Rapporten gör inte anspråk på att vara uttömmande och bör inte tillmätas exklusivt bevisvärde i samband med avgörandet av ett enskilt ärende. Informationen i rapporten återspeglar inte nödvändigtvis Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och det finns ingen avsikt att genom rapporten göra politiska ställningstaganden.

Denna rapport kan innehålla uppgifter som omfattas av sekretess.

English summary

The Swedish Migration Board has made the following analysis of the information gathered in connection with the inquiry visit.

- The security situation in Iraq has improved substantially compared with the situation in 2006 and 2007, but can not yet be characterised as normal. The security situation has stabilised considerably in southern Iraq, while there are still problems in the Baghdad, Diyala, Tameem and Ninevah provinces in particular. Of the number of security incidents throughout Iraq, 85 to 90% occur in these regions.
- The nature of the violence occurring in Iraq today has changed compared with previously. Sectarian violence has almost entirely ceased. Non-discriminatory attacks against the civilian population have reduced. At the same time, the number of attacks aimed towards Iraqi representatives of authorities, police, military and politicians, that is to say against government establishments, have increased. Al Qaida Iraq continues to be one party, in addition to other militant elements on the part of both the Sunni and the Shia. Abuse of individuals in the form of threats, kidnappings and murder still occurs.
- The Iraqi army and police are increasing their strength and developing an increasingly greater capacity for maintaining law and order. The very substantial infiltration that various militia previously experienced has reduced. The army and the police may generally be considered to have improved motivation and power to protect private people. However, there are inadequacies in capacity, which may vary from place to place. People who live in Baghdad may, for example, call for direct assistance from the authorities if they are attacked or threatened. However, the distrust of the authorities that continues to exist on the part of many people may mean that they choose not to turn to the authorities to request assistance. The judiciary also functions increasingly better and may be considered to be more independent than before.
- The nature of the political antagonism has changed, from having had a sectarian character to becoming more individualised than group-oriented. Both Shiites and Sunnis are internally fragmented. On the other hand, there is a distinct conflict of interests between Arabs and Kurds. This comprises primarily disputes about the areas to the south of the region of Kurdistan. There are a number of important issues on the political agenda for 2009, among other things in conjunction with elections of provincial assemblies and the national parliament.

Political, ethnic and religious conflicts between various groups and interests is prevalent in Iraq. However, the conflict situation has stabilised compared with before. Government has been strengthened by the judicial system. Relative stability and security prevail, which is stronger in certain parts of the country and weaker in others. The relative strength of the different powers is generally not so pronounced that the legal system is prevented from impartially protecting the fundamental human rights of the population. There are police, military and other representatives of authorities who do not perform their duties impartially, but this is not the rule and nothing for which the highest governmental powers are responsible. Both these conflicts in themselves and the way in which they are manifested have become less group-oriented. However, the violence that continues to occur, which is concentrated in particular parts of the country, may mainly be considered to be linked to the prevailing conflicts.

Overall, there has been positive development in Iraq in the respects referred to above. However, the situation is complex and it is difficult to assess future trends. The situation may deteriorate and violence increase. However, it is positive that the longer a period people in Iraq are allowed to experience relative stability and security, together with a strengthening of government establishments, the less will be the influence of and support given to the elements behind various violent incidents and acts of violence. This development may be interpreted as the fact that various extremists are becoming increasingly marginalised, even if they continue to have the capacity to carry out attacks and other acts of violence. This interpretation assumes the continued building up of government establishments and the security structure in Iraq. Even if the USA gradually withdraws its forces, there should be an interest on the part of the USA and the international community in providing continued support for efforts to create stability and security in Iraq.

Bakgrund

En delegation från Migrationsverket har genomfört en utredningsresa till Amman och Bagdad under tiden den 21 november till den 1 december 2008. Huvudsyftet med resan var att på plats inhämta information om främst säkerhetsläget och myndighetskontrollen i centrala och södra Irak.

Avgränsning

Besöket omfattade två övernattningar i Bagdad. Möten hölls också i Amman, både före och efter resan, vilka inkluderade möten med en advokat i civilrättsliga frågor. (Se särskild rapport om frågeställningar av intresse för verksamhetsområde besök och bosättning.)

Rapporten är helt och hållet baserad på de samtal vi hade med interlokutörer i Bagdad och Amman och kan därför innehålla motstridiga uppgifter. Delegationens sammantagna intryck av resan ges under avsnittet nedan.

Sammanfattande bedömning

Migrationsverket gör följande analys av den information som har inhämtats vid utredningsresan.

Säkerhetsläget i Irak har förbättrats avsevärt jämfört med läget år 2006 och 2007, men det kan ännu inte betecknas som normalt. I södra Irak har det skett en kraftig stabilisering av säkerhetsläget, medan problem alltjämt finns i särskilt Bagdad-, Diyala-, Tameem- och Ninevaprovinserna. Av antalet säkerhetsincidenter i hela Irak inträffar 85-90 % i dessa områden.

Det våld som förekommer i Irak i dag har ändrat karaktär jämfört med tidigare. Det sekteristiska våldet har nästan helt upphört. De urskillningslösa attackerna mot civilbefolkningen har blivit färre. Samtidigt har antalet attacker riktade mot irakiska myndighetsföreträdare, poliser, militärer och politiker, d.v.s. mot statsapparaten, ökat. Al Qaida Iraq är fortfarande en aktör jämte andra militanta element på både sunni- och shiasidan. Övergrepp mot enskilda i form av hot, kidnappningar och mord förekommer alltjämt.

Den irakiska armén och polisen växer alltmer i styrka och får en allt större förmåga att upprätthålla lag och ordning. Den infiltration som tidigare förekommit i stor omfattning från olika miliser har minskat. Armén och polisen kan generellt anses ha fått en ökad vilja och förmåga att skydda enskilda personer. Det finns dock kapacitetsbrister, som kan variera mellan olika platser. Människor som bor i Bagdad kan t.ex. påkalla direkt hjälp från myndigheterna om de blir attackerade eller hotade. Den misstro som fortfarande finns hos många människor mot myndigheterna kan dock göra att de väljer att inte vända sig till myndigheterna för att påkalla hjälp. Domstolsväsendet fungerar också allt bättre och kan anses vara mer oberoende än tidigare.

De politiska motsättningarna har ändrat karaktär; från att ha haft en sektaristisk prägel till att bli mer individualiserade än gruppriktade. Både shiiter och sunniter är splittrade inbördes. Å andra sidan finns en tydlig intressekonflikt mellan araber och kurder. Den består framför allt i tvisten om områdena söder om kurdstyrt område. Ett antal viktiga frågor står på den politiska dagordningen år 2009, bl.a. med val till provinsförsamlingarna och det nationella parlamentet.

I Irak råder politiska, etniska och religiösa motsättningar mellan olika grupper och intressen. Konfliktläget har emellertid stabiliserats jämfört med tidigare. Statsmakten med rättsväsendet har stärkts. Det råder en relativ stabilitet och säkerhet, vilken är starkare i vissa delar av landet och svagare i andra. Maktförhållandena är inte generellt sådana att rättssystemet inte opartiskt värnar befolkningens grundläggande mänskliga rättigheter. Det finns poliser, militärer och andra myndighetsföreträdare som uppträder partiskt, men detta är inte någon regel och inget som den högsta regeringsmakten står bakom. Både motsättningarna i sig och de uttryck som motsättningarna tar sig har blivit mindre gruppriktade. Det våld som fortfarande förekommer och som är koncentrerat till vissa delar av landet får dock i huvudsak anses vara kopplat till de rådande motsättningarna.

Sammantaget har det skett en positiv utveckling i Irak i de avseenden som berörts ovan. Situationen är dock komplex och den fortsatta utvecklingen är svårbedömbär. Läget kan försämrats och våldet tillta. Positivt är dock att ju längre tid som människor i Irak får uppleva en relativ stabilitet och säkerhet samt ett stärkande av statsapparaten, desto mindre inflytande och understöd får de element som ligger bakom olika attentat och våldsdåd. Utvecklingen kan tolkas som att olika extremister blir alltmer marginaliserade, även om de fortfarande har en förmåga att utföra attacker och attentat. Denna tolkning innefattar en fortsatt uppbyggnad av statsapparaten och säkerhetsstrukturen i landet. Även om USA gradvis drar tillbaka sina styrkor torde det finnas ett intresse från USA och det internationella samfundet att ge fortsatt understöd till ansträngningarna att skapa stabilitet och säkerhet i Irak.

Innehåll

Säkerhetsläget

The delegation, security and builder in front of the soon to be opened Swedish embassy

Inledning

Samtliga interlokutörer delegationen träffade gjorde bedömningen att säkerhetsläget förbättrats avsevärt jämfört med läget år 2006 och 2007, men att det ännu inte kan betecknas som normalt.

Ett exempel på att säkerhetsläget inte har normaliserats kan tas från vår resa från flygplatsen till den internationella zonen i Bagdad då vi var iklädda skottsäker väst och hjälm. Detta skydd gäller visserligen oss västerlänningar, men längs vägen ser vi också andra skyddsåtgärder, som normalt inte finns längs vägarna i andra länder. Skyddsbarriärer längs med bostadsområdena på båda sidor om vägen ska skydda mot de attacker som tidigare utfördes därifrån. Nu är attacker sällsynta. Den senaste utfördes någon vecka innan vår ankomst mot en polispostering nära flygplatsen. Generellt sett har attacker av olika slag minskat betydligt det senaste året. Antalet säkerhetsincidenter har gått ned med 90 %.

Statistik över antalet attacker och säkerhetsincidenter de senaste 30 dagarna innan vår ankomst:

Bagdad	226
Basra	4
Kirkuk	34

Nineva-provinsen	321
Diyala-provinsen	155

Läget är sämre i centrala Irak än i söder. Av incidenterna inträffar 85 – 90 % i centrala Irak.

I södra Irak har det skett en kraftig stabilisering av säkerhetsläget, medan problem alltså finns i särskilt Bagdad-, Nineva- och Diyalaprovinserna samt i Kirkuk.

I de tre kurdstyrda provinserna Dahuk, Erbil och Suleymaniya i norra Irak är säkerhetsläget fortsatt stabilt och lugnt. Få attentat har genomförts. Säkerhetstjänsten är mycket effektiv. Den ekonomiska boomen fortsätter också. De turkiska angreppen på PKK utgör inget strategiskt problem och skapar få nya internflyktingar. Möjligen har någon familj i de glest bebodda Qandilbergen drabbats. Osäkerheten i dessa provinser ser annorlunda ut. Problemen rör sådant som korruption och hedersrelaterat våld.

De omstridda områdena söder om det KRG-styrda området, (DIB), har kanske de mest humanitära behoven. Där finns ingen klar myndighetsutövning. Bagdadregeringen saknar auktoritet där och KRG har ingen politisk kontroll. Löner betalas inte alltid ut. En del orter, som Khanaqin, där anställda vid myndigheter får ut sin lön från vissa lönen av KRG, andra av regeringen i Bagdad.

Faktorer av betydelse

Säkerheten har förbättrats sedan mitten av 2007, mycket p. g. a. USA:s truppförstärkning och framför allt därför att trupperna stannade kvar i rensade bostadsområden. Många bostadsområden rensades från Al Qaida Iraq (AQI) och andra militanta grupper på en natt. AQI fick svårt att komma tillbaka, som de gjort tidigare när trupperna dragit sig tillbaka efter aktioner som dessa. Visserligen fick vanligt folk också svårare att röra sig mellan olika muromgärdade stadsdelar, men säkrare blev det. As Sahwa eller Sons of Iraq (SoI) Iraks söner, det forna sunnimotståndet mot ockupationen och samarbetsmän med AQI, var en annan faktor som bidrog till förbättringen av säkerhetsläget. När AQI gick för långt med islamiseringen och intog ledande positioner i samhällena fick många sunniledare nog och bildade As Sahwa, väckelseråd, som började samarbeta med USA:s ökande styrkor. AQI har fortfarande fotfäste i Diyala, Mosul och Tel Afar, samt förmåga att slå till i t. ex. Bagdad. En tredje faktor som bidragit till förbättringen av säkerhetsläget är Moqtada Al Sadr's 2007 deklarerade vapenvila och hans Mehdimilis nedläggande av vapen (efter förnyade strider våren 2008).

Att säkerhetsläget i Irak har förbättrats beror alltså på några olika samverkande faktorer. Problem kvarstår att integrera Iraks söner i säkerhetsstrukturen. De rådande politiska motsättningarna tar sig uttryck i fler riktade attacker mot olika myndighetsföreträdare. En ökning har noterats inför de stundande valen 2009. AQI är en aktör. Vilka andra som

ligger bakom olika attacker är svårt att avgöra. Kriminaliteten har enligt någon interlokutör gått ned.

De irakiska säkerhetsstyrkorna har under tiden juni 2007-oktober 2008 vuxit med 74.000 personer. Det minskade våldet korresponderar med tillväxten av dessa styrkor. Infiltration är fortfarande ett problem. Ett likartat problem är att ministerierna har sin egen polis och sina egna säkerhetsstyrkor. De har fortfarande en för hög procent från vissa grupper. Problemet är större inom polisen än i armén. Mindre enheter med en etnisk mix har introducerats och de fungerar bra.

Våldets karaktär

Det våld som förekommer i Irak idag har ändrat karaktär jämfört med tidigare. Det sekteristiska våldet har nästan helt upphört. AQI ligger bakom en del av våldet. Shiiter som försöker flytta tillbaka till nu sunnidominerade områden kan attackeras av AQI. De urskillningslösa attackerna mot civilbefolkningen har blivit färre. Samtidigt har antalet attacker riktade mot irakiska myndighetsföreträdare, poliser, militärer och politiker, d. v. s. statsapparaten, ökat. Exakt vem eller vilka som ligger bakom attackerna är inte klarlagt, men AQI är fortfarande en aktör jämte andra militanta grupper på både sunni- och shiasidan. I främst Bagdad finns ett antal "Special groups" med troliga kopplingar till Moqtada Al Sadr, som tros ligga bakom en del av attentaten. Al Sadr anses låta dessa grupper hållas, dels för att göra sig själv påmind och dels för att han annars skulle riskera att helt förlora kontrollen över dem. En koppling kan också finnas till Iran.

Vid de attacker som riktas mot den irakiska statsapparaten används ofta "sticky bombs" (MIED), vilka har iranskt ursprung och används av Mehdimilisen (JAM) och "Special Groups". Trenden är lågskaliga attacker. De storskaliga attackerna har gått ned. I Basra var det sista veckan mycket låg aktivitet. Högriskområdet där ligger i nordvästra delen av staden. I Kirkuk är nedgången i våldsdåd liten, men våldsnivån är heller inte hög. Mosul är ett starkt fäste för AQI, men har ändå enligt USA sett en nedåtgående trend de sista två månaderna trots de uppmärksammade attackerna mot de kristna i staden¹. Operationerna fortsätter i Mosul. Våldet i Diyala minskar också. Aktiva grupper i Irak förutom AQI är grupper under Al Sadr.

Det är inte miliser som står för det våld som förekommer i Irak i dag, snarare kriminella grupper och individer. Miliserna har inte längre någon kontroll. Ansar al Islam och Jaish al Iraq, den senare opererar som AQI, jämte andra grupper med politisk / religiösa förtecken står också för våldet. Problem finns i Mosul. Även i Bagdad finns det områden där läget inte är så bra, särskilt i de mixade områdena.

¹ AQI har inte tagit på sig ansvar för illdåden. Många interlokutörer menar också att attackerna har inrikespolitisk bakgrund.

Det finns kopplingar mellan terrorism och kriminalitet, vilket visar sig vid kidnappningar. Den framtida utvecklingen kan bli positiv. Ju längre tid med lugn och ro, desto svårare blir det att strida igen.

En interlokutör påpekade att säkerhetsläget i Irak har förbättrats endast till samma nivå som gällde år 2003-2005, mätt i antalet attacker, antalet dödade och skadade människor. Interlokutören menade att självmordsattacker ökar, liksom kriminaliteten och det våld som riktas mot framstående civilpersoner. Kvinnor och även mentalsjuka används i ökande omfattning som självmordsbombare. Attacker mot framträdande personer ligger fortfarande på en extremt hög nivå. Irak är därför inte något säkert land. Där finns potentiellt stora risker. Samma interlokutör hade indikationer på att ISF inte agerar opartiskt och det finns en osäkerhet kring "Iraks söner". Andra problem framhölls också. Kirkuk är en svår fråga. Landet är sekteristiskt rensat. Många kommer inte kunna återvända till sina hem. Äganderätsfrågorna har inte blivit lösta. Försiktighet är därför påkallad. Bland den irakiska allmänheten är folk trötta på situationen, men de styr inte över utvecklingen. Sadr är inte nöjd. Landet är ett stamsamhälle där hämnd sedan gammalt har stor betydelse. Det förekommer dagliga övergrepp på individer och övergreppen ökar. Det är oklart vilka som drabbas och varför, men övergreppen tycks ha samband med var offret befinner sig. Om vanligt folk blir trängda gäller deras etniska, religiösa och stamtillhörighet i första hand. Många människor har lidit och det kommer att ta tid att reparera skadorna. Det är enligt samma interlokutör en MR- och humanitär kris i Irak.

Särskilt om förhållandena i Bagdad

Säkerhetsläget i Bagdad har förbättrats kraftigt jämfört med tidigare. Gatulivet i Bagdad börjar alltmer likna livet i andra storstäder i Mellanöstern. Även våra kristna interlokutörer kände sig mycket säkrare. Det är möjligt att besöka restauranger och att handla på marknader. Man kan vara ute på ett helt annat sätt än tidigare. I Karrada avhölls nyligen en hårdrockkonsert. Det är ingen 100-procentig säkerhet, men relativt sett har det skett en kraftig förbättring. För välkända personer är det dock inte lätt att röra sig fritt.

Vid en kort färd utanför de skyddande betongblocken i den internationella zonen såg vi öppna affärer och restauranger och lite marknadshandel samt folkliv och livlig trafik. Under ytan finns dock en rädsla hos människor att våldet åter ska blossa upp.

Det har skett en etnisk uppdelning av staden. I etniskt mixade områden förekommer fortfarande sekteristiskt tänkande med hot och våld. Mycket vapen är i omlopp och det förs in mycket vapen från Iran. Det är inte fråga om en väpnad konflikt mellan olika grupper, snarare handlar det om terrorverksamhet som främst riktas mot den irakiska stats- och

säkerhetsstrukturen samt koalitionsstyrkorna (MNF-I). Mycket av våldet handlar om inflytande – både kriminellt och klanbaserat. Etno-sekteristiskt dödande har i det närmaste upphört. I centrala Irak är AQI marginaliserade.

Rörelsefrihet råder i princip i staden. Vägspärrarna är dock många och stadsdelar kan, som i våras, vid behov stängas av. Under vår vistelse i Bagdad inträffade 15 säkerhetsincidenter en dag. Mer än en interlokutör menar att från det här relativt säkra läget kan det gå hur som helst.

En del utlänningar kan, med lämpliga säkerhetsarrangemang, röra sig i hela Bagdad. Resor till ytterområdena förutsätter att läget sonderas i förväg. För resor i Irak används i övrigt flyg. Vanliga irakier vi mötte beskrev läget i Sadr City som lugnt liksom i Basra. Irakiern som bodde i Basra menade att bilresor mellan Bagdad och Basra kunde ske säkert nu när milisvägspärrarna var borta.

Förhållandena i andra delar av Irak än Bagdad

Basra är stabilt. Den irakiska armén kontrollerar staden. Polisen där vill ta över säkerhetskontrollen, men anses ännu inte tillräckligt utrensad från miliselement. (Den nationella polisen är mindre infiltrerad.)

Frivilligorganisationer återvänder. Barer öppnas igen och kvinnor utan huvudduk syns på gatorna. De kristna och mandéerna har startat rättsprocesser om att få tillbaka sina sociala klubbar, vilka var deras samlingspunkter i vardag och fest. Hur framtiden gestaltar sig beror mycket på vilka personer som har makten.

Spänningarna är högre i Diyala och Kirkuk än i andra delar av landet. Konflikten där står mellan araber och kurder. Säkerhetsläget i landet varierar. Människor med psykiska besvär utnyttjas i allt högre grad som självmordsbombare. Västerlänningar är fortfarande måltavlor. Trots det spända läget i Kirkuk / Tamim har Danska flyktingrådet (DRC) återupptagit sin verksamhet där, då spänningen mer ligger i luften än i det dagliga våldet, vilket har minskat. Läget i Najaf och Thi Qar är lugnt i den bemärkelsen att milisverksamheten upphört, men kriminaliteten är hög och ökar. Kriminaliteten är över huvud taget hög i de flesta provinser. T.ex. Missan har hög kriminalitet och hög arbetslöshet. Även Basra har hög kriminalitet. De lokalt anställda har dock inga klagomål mot polisen och ISF.

Internationella rödakorskommittén (ICRC) ska upprätta kontor i Ramadi och besöka internerade i Fallujah. Man har redan kontor i Basra, Diyala, Missan och Najaf. Najaf har varit en lugn stad nästan hela tiden sedan 2003. ICRC-flygplan kan landa på Najaf's flygplats, som ännu inte är öppen för kommersiell trafik. Det går också bra att åka landvägen Najaf – Basra. (Från kontoret där var ICRC den enda organisationen som var verksam under vårens strider.) Det finns visserligen 28 vägspärrar mellan städerna, men ingen bemannas längre av milis utan av armé och polis. Transporter landvägen kan generellt sett fortfarande vara farliga för "fel" människor. Det är också farligt för de utsända att ta sig landvägen till kontoren.

Farligast är vägen Tel Afar – Mosul – Bagdad. Lastbilstransporterna har blivit säkrare i år. Nu är det 80 – 90 % chans att klara sig undan rånöverfall.

Iraqi Airways har flyg mellan Bagdad och Erbil, Suleymaniya och Basra. Trafiken till Najafs flygplats beräknas komma igång i mars 2009. Det ska bli en internationell flygplats. Inte minst den miljon iranska pilgrimer, som kommer till staden varje år får glädje av det.

Det rådde enligt en interlokutör inte någon humanitär kris i Irak. Läget har stabiliserats. Även i Mosul har läget stabiliserats. Det har inte förvärrats.

De politiska förhållandena

De flesta vi talade med menade att politiken i Irak har vänts upp och ned. Annorlunda politiska allianser än tidigare har uppkommit. Utvecklingen går från sekteristiska block till mer splittring. Politiken blir mer individualiserad och mindre gruppriktad. Sunni-muslimerna kommer att delta i de stundande valen, men de är splittrade. Det finns vissa länkar/förbindelser mellan politiska grupperingar i parlamentet och miliser. Al Dawa har ingen egen milis. Somliga hävdar att premiärminister Maliki använder armén som sin egen milis. Politiskt försöker han få stöd på sunnisidan och as Sahwa verkar vara med på noterna. Man är halvvägs till en politisk lösning om de omstridda områdena söder om regionen Kurdistan. I Kirkuk står araber, sunni och shia, mot kurder. En tänkbar utveckling är att ju mer motsättningar och spänningar det blir i parlamentet desto mindre anledning finns det att bråka på gatan.

Framtiden

Framtiden är osäker. Situationen lär enligt många vi pratade med inte bli mycket bättre 2009. Följande osäkerhetsfaktorer noterades av olika interlokutörer.

Politiskt står inte nästa konflikt mellan shia och sunni utan mellan araber och kurder. Konflikten gäller de områden som ligger söder om KRG-styrt territorium, de s. k. ”disputed internal borders” (DIB). Huvudfrågorna för 2009 är följande:

1. Integrering av ”Iraks söner” i de irakiska säkerhetsstyrkorna (ISF)
2. Provinsvalen den 31 januari 2009
3. Parlamentsval hösten 2009
4. Konflikten araber-kurder
5. Olja och DIB
6. Förhandlingarna med USA om truppåtertagande
7. Ny president i USA
8. Grannländernas inflytande
9. Kampen inom Shia-lägret
10. Kampen inom Sunni-lägret

Följande frågor är aktuella: Vad händer när USA drar tillbaka sina trupper? Är de irakiska säkerhetsstyrkorna (ISF) neutrala? Är det möjligt att

återställa effekterna av den sekteristiska rensningen? Hur ska olösta egendomstvister hanteras?

Maliki kommer troligen att stärka sin ställning. Huruvida detta är positivt beror på vem man pratar med, men samstämmighet rådde om att det är positivt att statsstrukturen stärks.

Positivt är slutligen att det finns en vilja till förändring i samhället. Det är stor skillnad mot situationen för fem år sedan. Den största politiska frågan just nu är kurdernas anspråk på de omtvistade områdena, men den kanske kan lösas genom politiska kompromisser. Nyckeln till Iraks problem är politisk. Politiska kompromisser och överenskommelser kommer att skänka ännu mer lugn på marken.

Embassy of Sweden, security arrangements and Baghdad zoological garden

Rättsväsendet

Allmänt

Allt fler irakier kan vända sig till ordningsmakten för att få hjälp, särskilt i städer som är utrensade från AQI och andra extremister. Armén och polisen stärks och de är att räkna med, även om man fortfarande t. ex. ser poliser utan kommunikationsutrustning. Kapacitetsbrister, korruption och behandling av fångar vittnar om att ett fungerande rättsväsende är i sin linda. Myndigheternas beskydd varierar beroende på var man bor och befinner sig. I Basra torde man enligt en interlokutör numera kunna räkna med återställda myndighetsstrukturer.

UN Assistance Mission for Iraq (UNAMI) arbetar med Inrikesministeriet och Ministry of Displacement and Migration (MoDM). En MR-kommission har inrättats för att ta emot klagomål från enskilda mot regeringen och myndigheterna. Det är positivt och viktigt. I vissa delar av Irak är det enligt en interlokutör Iraks söner som står för upprätthållandet av lagen. Det är inte bra. Brott mot MR förekommer, såsom tortyr och annan brutalitet i häkten och fängelser. Många har blivit inlåsta på obestämd tid. Det händer att poliser kräver pengar i utbyte mot säkerhet.

Domstolarna

Domstolarna kontrolleras inte av regeringen eller parlamentet. Domare utses av ett självständigt och oberoende organ, Higher Judicial Council. Domarna tillhör inte några politiska partier. Skyddet av domare har förbättrats. Över 1000 domare har återvänt i tjänst. Domstolarnas domslut respekteras. Domstolsväsendet har stärkt sin förmåga. Det har dock hänt att domare blivit hotade och att de därför blivit påverkade i sitt dömande. Annars uppträder domarna enligt uppgift självständigt. I april 2009 ska ett juridiskt utbildningsinstitut för domare inrättas. Justitieministeriet ska driva det.

Domstolarna har en viss kapacitet, som håller på att förbättras. Det finns en underrätt i varje del av Bagdad. Domstolsväsendet fungerar bättre, men generellt sett är inte alla irakier garanterade en opartisk behandling. Det händer att domare dömer på oklara grunder. Det är att gå för långt att säga att alla i dag kan få en rättvis rättegång.

Att biträda enskilda klienter i rättsliga angelägenheter är förenat med mindre risker i privaträttsliga frågor än i straffrättsliga. De senare kan vara farliga att driva i dagens Irak. Det är inte lika farligt att företräda klienter i civilmål, t. o. m. mot husockupanter. Det finns lika möjligheter för irakier att väcka talan i domstol och inleda en rättegång. Personer som tillhör en minoritetsgrupp kan få hjälp av Minority Office att processa och sälja fast egendom. Domarna är generellt sett opartiska. De domar som meddelas kan verkställas med tvång. Enskilda som vunnit i domstol, i t.ex. en marktvist, kan vända sig till polisen för att få domen verkställd. En annan fråga är om de vågar göra detta. Utgången torde mer bero på parternas inbördes styrka än sekteristiska tillhörighet. Det kommer att fungera bättre i framtiden. Höga domare från Saddamtiden har svårigheter att gå tillbaka till vissa domstolar. Dessa får pension.

Trots de positiva tongångar vi hörde från många fanns det andra som menade att det inte finns någon rättssäkerhet ännu. Vem som helst kan inte återkräva sin bostad eller mark. Den starkare parten torde vinna en tvist eller helt enkelt stoppa en rättsprocess. Polisen stödjer sina respektive klaner. Domstolarna har för mycket att göra, vilket också bidrar till att det inte är lätt att komma till rätta med marktvisterna. Domstolarnas opartiskhet är inte tillräckligt utredd.

Polisen och militären

Det finns en villighet att agera från irakisk polis och militär, men det är tveksamt om kapaciteten alltid finns där. Systemet fungerar, men korruption förekommer. Lokalt är grunderna för ett fungerande rättssystem på plats. Ett problem är en avsaknad av grundläggande samhällsservice. Pengar finns att tillgå.

Polisens förmåga ökar. Den led tidigare av infiltration.

Utredningskapaciteten är dock för dålig, krigsbrott prioriteras. Den irakiska armén är en mer pålitlig aktör än polisen. Polisen uppgavs fortfarande till viss del vara infiltrerad av shiamilis, vilket även Inrikesministeriet vidkände.

Inrikesministeriet framhöll att krafttag har riktats mot infiltration inom polisen. Under 2008 har enligt samma källa 22.000 poliser blivit avskedade. Totalt har 62.000 poliser blivit avskedade. Det är inte svårt att rekrytera nya poliser. Antalet sökande är mycket större än antalet platser. Poliser utbildas även i MR-frågor. Det finns också kvinnliga poliser. De är flera 1000. Någon särskild "hederspolis" har inte inrättats. Poliser som hoppar av på uppdrag utomlands, t. ex. som delegater, riskerar fängelsestraff i sex månader. Om de i andra fall lämnar tjänsten avskedas de. Allmänhetens förtroende för polisen ska ha ökat.

ICRC besöker fångläger lite varstans i Irak, bl. a. Buka utanför Basra. USA ska snart överlämna fångelset i irakiska händer och antalet fångslade minskar. Nu finns det ca. 16 000 mot tidigare 20 000.

3000 Mujahedin-e-Kahlq (MKO) finns fortfarande i läger norr om Bagdad. De håller ihop som grupp och får stöd från exiliranier. När ICRC besöker dem landar man på en amerikansk bas i Balad.

Utsatthet

Allmänt

Brott mot mänskliga rättigheter och förföljelse mot minoriteter förekommer. Redogörelsen nedan återspeglar endast de samtal vi hade och är inte uttömmande.

Regeringen är inte neutral, och klaner och stammar försöker flytta fram sina positioner. En interlokutör hade information om att vissa har fått hjälp vid verkställande av order 101, och att andra inte har fått någon hjälp. Hanteringen av koleraepidemin är ett exempel på sektaristiskt tänkande. Någon sunniprovinc fick sämre insatser av Hälsoministeriet. Premiärminister Maliki gör så gott han kan, men är inte 100 % neutral. Kapacitetsbrist är boven.

Hot och trakasserier förekommer mot enskilda. Minoritetsfrågorna accepteras inte av alla. Även Pashmergan förgriper sig på minoritetspersoner.

Street life, one of many NGO offices

Många utsatta går inte till polisen. Om någon ringer till polisen efter att ha blivit hotad kommer gärningsmannen att söka upp offret tillsammans med sina bröder, farbröder m.m. Alla poliser uppträder heller inte opartiskt. Irak har ännu inte "rule of law". Attacker mot minoriteter förekommer fortfarande. Det är emellertid ibland svårt att avgöra om en attack beror på privata konflikter eller har sin grund i sekttillhörigheten.

Våldet mot enskilda förekommer mest på shiasidan. Förövarna är kriminella, halvkriminella och Special Groups.

Hälsoministeriet har tidigare anklagats för att styras av Sadristerna (inte längre med i regeringen), vilka tillät Mehdimilisen att härja på sjukhusen. Ministeriet är fortfarande shiadominerat, men inte längre sekteristiskt. De kalasjnikovs, som står på rad i ministeriets reception torde vara avsedda för självförsvar. Vissa sjukhus försvårar tillträde för patienter tillhörande andra religionsinriktningar, men dödande förekommer inte längre. Många ministerier har nu program och utbildning av personal i mänskliga rättigheter.

Kidnappningar förekommer. Det är främst kriminella, som ligger bakom. Enligt en interlokutör verkar ingen särskild grupp vara utsatt, kanske de som arbetar eller annars förmodas vara rika.

Jurister nämndes som särskilt utsatta för att bli kidnappade. Andra utsatta grupper är minoriteter, professorer, läkare och journalister. De riskerar inte bara att bli kidnappade utan även att bli berövade sina liv. Mandéer

nämndes som en av de mest utsatta minoriteterna, vilka i stort antal lämnat Irak. Någon interlokutör påpekade att utsattheten minskat den senaste tiden. Situationen för minoritetsgrupper i Irak ska också relativt sett ha förbättrats.

Många välutbildade människor har också lämnat landet. Mer än hälften av läkarna har lämnat landet, men en del återvänder nu. Incitament som dubbla löner och säkrare boende bidrar till återvändandet samt det faktum att skälen för att lämna Irak inte längre väger så tungt. Läkare har också satt sig i säkerhet på andra håll inom landet. Det är inte så många sunnimuslimska läkare, som flytt till KRG-området. De har istället valt Diyala. Universitetsprofessorer börjar återvända till sina tjänster. Dubbel lön och skyddat boende lockar.

Det finns många statliga sjukhus. Läkarna, som arbetar på dessa är bra men utrustningen lämnar mycket att önska i övrigt. Cancermediciner är en bristvara. Finansministeriet är långsamt med sina allokeringar.

Kvinnor

Kvinnor är utsatta. De har inte så mycket frihet. Kerbala och Missan nämns som provinser med konservativt styre, som är strikt mot kvinnor. DRC planerar att öppna ett kvinnocenter i Basra, där kvinnor efter milisernas tillbakadragande från gatorna fått det lite bättre.

Hedersmord förekommer främst i norr och söder.

Kristna

Kristna är en särskilt utsatt minoritet. Minoriteter utsätts över huvud taget för mer hot och trakasserier än andra.

Det finns inga rent kristna områden i Bagdad. Tidigare var de kristna i majoritet i Dora, men de har reducerats till 30 % av befolkningen i detta område. Det ser likadant ut i andra områden med en tidigare stor kristen befolkning som Ghazaliya, Hay Jamiya och Baghdad Jadida. Det är farliga ställen, men kristna finns kvar. I Ghazaliya utgör de 50 % av befolkningen. Totalt finns det 150.000 kristna kvar i Bagdad. Många har tagit sin tillflykt till Syrien och Jordanien, och kristna byar på Ninevaslätten utanför Mosul. Infrastrukturen i de kristna byarna på Ninevaslätten är inte tillräcklig för att hårbärgera de flyende från Mosul. Attackerna mot kristna i Mosul var bara de senaste i en rad trakasserier genom åren. En kristen ledamot av provinsparlamentet i Mosul stoppades härförleden av irakisk militär i en vägspärr utanför Kirkuk och fick ta emot hotfulla tillmälen mot kristna (i allmänhet). Ett problem för de kristna är att de är dåligt representerade i poliskåren. Polisen i t. ex. Mosul domineras av sunni. Endast 269 av 1.800 föreslagna kristna rekryter har blivit antagna. Polisen fungerar annars för alla irakier och agerar vid hot från Mehdiarmén och andra miliser. Brottsbekämpningen är dock långt ifrån problemfri. Olika grupper torde ligga bakom hoten mot de kristna. Ansar al Islam kan vara en av grupperna.

Attacker mot kristna förekommer i Basra, Mosul och Bagdad. Kriminella utnyttjar situationen och köper kristnas hus till underpris. De kristna flyr inte bara från våld utan också från en tilltagande islamisering. Efter militäroperationer i Basra har det blivit bättre där. Även i Mosul har det nu blivit bättre.

Konvertiter

Andra utsatta är konvertiter. En konvertit löper en verklig risk att dödas. Det kan gå till så att modern till en konvertit ger "order" åt fadern att döda barnet. Inre flykt torde enligt en bedömare inte vara ett realistiskt alternativ för dessa, då de knappast har stödgrupper någonstans. Andra gissar att konvertiter kan gömma sig i kristna områden. Ninevaslätten nämndes som ett tänkbart område.

Shabak

KDP vill inte erkänna Shabak som en minoritet. Vallagens tillägg om garanterade platser för minoritetsföreträdare är inte så illa, som kritikerna hävdar.

Shabak är ingen enhetlig grupp. En del är shia, andra sunni och åter andra ser sig som kurder i första hand. Attacker riktas mest mot shiagruppen. Utsattheten hänger samman med vilken kulturell identitet medlemmarna i sekten har eller uppfattas ha.

Yezidier

Få attacker riktas nu för tiden mot Yezidierna. Enligt en uppgift har de inte angripits sedan augusti 2007.

Palestinier

Palestinierna har sedan invasionen 2003 tillhört en av de mest utsatta grupperna, men myndigheterna har på sistone i viss mån börjat agera för en drägligare tillvaro. Myndigheterna har registrerat 10.000 palestinier i Bagdad. De har fått nya ID-kort. De som anlände till Irak 1948 och 1967 har fått gröna kort och har motsvarande permanent uppehållstillstånd i Irak. De kan också erhålla pass. År 1991 kom många palestinier med egyptiska ID-handlingar från Gulfstaterna. År 2003 kom en ny våg av palestinier. Dessa två grupper har fått röda ID-kort, men inga pass. Generellt sett har palestinierna samma tillgång till hälsovård och utbildning som irakiska medborgare. Barnen kan gå i skola m.m. De palestinier som flytt till lägren vid syriska gränsen är välkomna tillbaka. Lägren Al Waleed utrustas med nya tält, duschar och skola.

Blandäktenskap

Det ingås nästan inga blandäktenskap längre i Irak. Många har lämnat landet. Par i blandäktenskap kan möjligen få ett någorlunda skyddat liv i blandade bostadsområden. Mansour i västra Bagdad är ett exempel. Sunni där har välkomat fördrivna shia, som flyttat tillbaka. Relationerna mellan shia- och sunnifamiljer har enligt vissa bedömare mer generellt normaliserats.

Hbt

Våldet drabbar alla, men det har blivit mer riktat mot t.ex. homosexuella. Nivån av medvetenhet och kunskap har minskat. Religiösa ledare har fått större inflytande, vilket bidragit till att minoriteter och avvikande personer har problem. Hbt är en ickefråga, d.v.s. något man inte talar om, och homo- samt bisexuella och transpersoner accepteras inte i samhället även om det inte är straffbart att vara Hbt.

Enligt vad som berättats för oss samlas homosexuella på ett café i Sadr City. Generellt är det troligen farligt att skylta med sin homosexualitet i ett alltmer islamiserat samhälle. I framtiden – om kanske ett och ett halvt år – är det enligt en bedömare kanske olagligt att vara homosexuell.

Övrigt

Farligast är det att arbeta för MNF-I. Ett vanligt hot är en kula i ett kuvert. En del anmäler hoten till polisen. Många gör det inte, eftersom de inte litar på polisen. Vid fredagsbönerna förekommer också "bulletiner", som hotar vissa personer.

Det är möjligt att ansöka om asyl vid USA:s ambassad i Bagdad. Det gäller främst personer som har arbetat för dem (USA). För närvarande beviljas 90 % av alla ansökningar. Det är tillräckligt att den sökande gör gällande någon form av hot/risk. De har förlorat 100-tals personer som arbetat för dem (USA). Senast för två veckor sedan förlorade de en översättare.

Internflyktingar

Internflyktingarnas antal har planat ut. Få nya tillkommer och en del återvänder hem. Vanligast är att de återvänder för att bedöma om det är säkert att återvända. De är utsatta, särskilt eftersom de saknar tillgång till grundläggande service.

I södra Irak finns de bästa möjligheterna att få samhällsstöd.

Hela Irak märker av bristen på myndighetsservice. Uppskattningsvis 40 % av befolkningen saknar rent vatten.

DRC kan erbjuda internflyktingar bl.a. rättshjälp, t. ex. när det gäller överförande av handlingar, som ransoneringskort, från hemprovinsen till tillflyktsorten.

Internflyktingar återvänder, men möts av svårigheter. I Bagdad har 50 % av alla internflyktingar ingen bostad eller arbete och 57 % har inte möjlighet att återvända till sina hem. 10.000 internflyktingar har återvänt till Bagdad sedan juli 2008. Mycket få kristna har återvänt. Armén hjälper till att verkställa beslut om vräkning av dem som har ockuperat andras hus. Domstolsbeslut krävs vid tvist. Detta sker i enlighet med Order 101 från premiärminister Maliki. UNHCR samarbetar med de irakiska myndigheterna för att hjälpa internflyktingar. En form av hjälp är ett

ekonomiskt bistånd motsvarande sex månaders hyra av en bostad. Ett krav för att vara berättigad till pengar är att man är registrerad, vilket är ett problem. Det är svårt att bedöma utflödet av internflyktingar från Irak. Det förekommer rörelser både ut och in i landet. Säkerhetsläget har förbättrats även för palestinier. Palestinierna känner sig dock inte hemma i Irak. De kan inte flytta till andra områden i Bagdad.

Bagdad har omkring 80 % av alla internflyktingar. Man kan se småskaliga rörelser tillbaka, dvs. att internflyktingar återvänder hem. Lågt förtroende för polis och säkerhetsstyrkor bidrar till att återvändandet går trögt.

Säkerhetsstyrkorna tvingar en del husockupanter att flytta. Ännu gäller dock order 101 mer på pappret än på marken. Regeringen hjälper internflyktingar. Det kostar mycket pengar. De som återvänder får en miljon irakiska dinarer (ID). Ekonomisk hjälp kan dessutom lämnas till hyra av lägenhet i sex månader plus ytterligare sex månader. Ett förslag är att ge ekonomiskt understöd till alla terrorister, men pengar saknas. MR-ministeriet vet att Sverige ska verkställa 7000 utvisade irakier. Dessa behöver tas omhand när de återvänder. Därför behöver ministeriet information om deras hemvistorter i Irak. Det går inte att skicka alla 7000 personerna på samma gång.

Det förbättrade säkerhetsläget underlättar återvändande av internflyktingar. Förtroendet växer för regeringen, men de vågar inte registrera sig förrän de förväntar sig om att säkerhetsläget blivit bättre. Regeringen har anslagit 210 miljoner dollar som understöd till internflyktingar. En förutsättning för att få ekonomiskt bistånd som internflykting är att man är registrerad. Registrering sker lokalt, men viss central samordning finns. Internflyktingen får ett bevis om registrering, av vilket framgår var man bott. MoDM har ett kontor i varje provins och i Bagdad tre. Det första kontoret upprättades i Rusafa. Ministeriet har också personal i Syrien och Jordanien. Det inträffar få incidenter när internflyktingar återvänder till sina hem. Faror brukar inte komma från grannarna utan från kvarvarande terrorister. Internflyktingar vill vara säkra på att terroristerna har försvunnit. Tilltron till polisen och armén har dock ökat. Ministeriet har 20 kontor runt om i Irak, varav 3 i Bagdad. De kan också hjälpa till med att ge återvändande läkare, lärare m.m. sina gamla jobb tillbaka. Ministeriets sagesman bor själv i Bagdad. Livet normaliseras. Han kan gå på restaurang m.m., men är försiktig. Han låter en bekant bo i hans egentliga bostad i Bagdad, eftersom den ligger långt ifrån hans arbetsplats. Han har en pistol i bilen när han åker till arbetet och kollar alltid under bilen innan han sätter sig i den. Vägarna utanför Bagdad är säkra, särskilt söderut mot Basra. Maliki är inte partisk mellan olika grupper i Irak. Han är inte shia eller sunni utan i första hand irakier.

Irakierna har enligt International Organization for Migration (IOM) varit mycket generösa mot sina internflyktingar. De inreserestriktioner som har funnits till vissa provinser har inte genomförts eller fungerat i praktiken. Det gäller även kravet på en garant i de tre kurdstyrda provinserna. Det finns skillnader mellan gällande regler och den faktiska tillämpningen av dessa

när det gäller registrering av internflyktingar. Registrering är en förutsättning för att få statligt stöd. Vilka dokument som krävs vid registreringen varierar mellan provinserna. En internflykting kan stanna på en plats utan registrering, men blir då utan statligt stöd. Det är också lättare att få arbete om man är registrerad. Många internflyktingar från Bagdad har flyttat tillbaka till de delar av Irak där de ursprungligen haft sin hemvist. Ofta har de återvänt till områden där de har sin stam. I Bagdad finns det inga formella begränsningar av rätten att flytta tillbaka. Regeringen uppmuntrar folk att återvända till sina områden/hem. Armén kan dock inte kontinuerligt garantera säkerheten för alla som återvänder. De som återvänder är välunderrättade om förhållandena i sitt hemområde. De använder ofta mobiltelefonen istället för att åka och kontrollera läget. IOM litar på att den som återvänder fått säker information och sponsrar inte längre ”go-and-see-visits”.

Internflyktingar återvänder alltså i viss omfattning, sunni till sunni-område och shia till shia-område. Den sekteristiska uppdelningen, som skapades 2006, kvarstår och lär bli kvar, tror de flesta bedömare.

Landinformations- och rättsenheten
Migrationsverket

Källor

Delegationen genomförde följande intervjuer mellan den 21 november och 1 december 2008.

Eftersom rapporten publiceras öppet på internet har Migrationsverket av hänsyn till vissa interlokutörers säkerhet inte namngett någon.

Bagdad

Företrädare för UNHCR

Företrädare för Hammurabi Human Rights organization (HHRO)

Dansk migrationstjänsteman

Representanter för USA:s ambassad

Representant för UNAMI

Rättschefen på Utrikesministeriet

Andre mannen på Inrikesministeriet

Ministern för mänskliga rättigheter

Representant för MoDM

Representanter för Storbritanniens ambassad

Anställda vid Control Risks Group (CRG)

Amman

Sveriges ambassad för Irak och dess förtroendeadvokat

Representanter för ICRC

Företrädare för DRC

Representanter för IOM

Verkställande samordnare, NGO Coordination Committee in Iraq (NCCI)

Irakansvariga på Belgiens, Canadas och Norges ambassader

